

ВИСНОВОК
розширеного засідання кафедри педагогіки
навчально-наукового інституту педагогіки і психології ДЗ «Луганський
національний університет імені Тараса Шевченка»
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
докторської дисертації Ворони Лариси Іванівни
«Науково-методологічні засади діяльності обласних закладів позашкільної
освіти України в кінці ХХ – на початку ХХІ ст.»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

1. Дисертаційна робота Ворони Лариси Іванівни «Науково-методологічні засади діяльності обласних закладів позашкільної освіти України в кінці ХХ – на початку ХХІ ст.» є завершеним науковим дослідженням, виконаним автором самостійно на актуальну тему, а, отже, таким, що робить вагомий внесок у розвиток позашкільної освіти як складової національної освітньої системи країни. Із огляду на актуальність, новизну, важливість одержаних результатів, практичну вагомість сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота Ворони Лариси Іванівни повністю відповідає чинним вимогам до докторських дисертацій згідно пп.7-9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» № 1197 від 17.11.2021 р.

2. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки ДЗ «Луганського національного університету імені Тараса Шевченка» з теми «Якість сучасної освіти: теорія, моніторинг, технології» (державний реєстраційний номер 0117U002854) та кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка з теми «Саморегуляція успішної навчально-виховної діяльності студентської та учнівської молоді» (№0118U004309).

Тема дисертації затверджена вченою радою ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (протокол № 11 від 26 червня 2020 року) та узгоджена Міжвідомчою радою з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (витяг із рішення №5 від 30 листопада 2020 року).

3. **Актуальність дослідження** Ворони Лариси Іванівни «Науково-методологічні засади діяльності обласних закладів позашкільної освіти України в кінці ХХ – на початку ХХІ ст.» полягає в тому, що особливі геополітичні умови становлення Української держави та потреби розвитку громадянського суспільства вимагають реформування системи національної освіти й модернізації державної освітньої політики. Ця реформа нині зумовлює впровадження в освітню діяльність країни концептуальних засад Нової української школи, зорієнтованої на створення базових умов, необхідних для розвитку особистості. Одночасно в суспільстві підвищується попит на додаткові освітні послуги, які більшою мірою відбивають унікальність окремої людини і дають змогу акцентувати ті вектори її розвитку, які виходять за межі

можливостей загальноосвітньої школи. Такі послуги можуть надавати заклади системи позашкільної освіти, спрямовувальною ідеєю яких є розвиток особистості, профорієнтація та допомога кожній дитині повірити у свої здібності й розкрити власний потенціал.

Заклад позашкільної освіти, що забезпечує реалізацію потреб, запитів та інтересів вихованців у самореалізації, соціалізації, включення до суспільних відносин, професійне самовизначення, розвиток творчих здібностей у сфері культури, мистецтва, техніки, туризму та краєзнавства, екології, спорту, наукових знань тощо, формує унікально креативне освітнє розвивальне середовище, відкрите для кожної дитини. Позашкілля стало тим інструментом національної освіти, який сприяє виявленню та розвитку особливих здібностей учнів, їхньому інтелектуальному зростанню та поглибленому опануванню предметних напрямків шкільної програми. Проблематиці розвитку позашкілля присвячено низку документів (Закони України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», Укази Президента «Про Стратегію національно-патріотичного виховання», Концепція позашкільної освіти та ін.), якими засвідчено увагу держави до позашкільної освіти та шляхів її вдосконалення, а також делеговано місцевим органам влади низку відповідних обов'язків і функцій.

Пріоритетним напрямом реалізації регіональної освітньої політики в позашкіллі є створення сучасної, дієвої моделі освітнього середовища системи закладів позашкільної освіти, які були б доступними для кожної дитини, де вона могла б знайти себе, реалізуватися, навчитися застосовувати знання на практиці, опанувати вміння та навички творчої діяльності, набути ключових компетентностей, потрібних для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці. Тому науково-методологічні засади діяльності обласних позашкільних закладів освіти, їхні особливості, виявлені в ході дослідження, є важливими для сучасної педагогічної науки і мають прикладне значення для розвитку сучасної національної системи освіти України.

Зі спеціальних джерел відомо, що упродовж першого десятиліття незалежності України позашкільна освіта переживала кризовий стан. Спостерігалось стійке скорочення контингенту учнів, вихованців, слухачів центрів, станцій та клубів технічної творчості на 35,5%, юних натуралістів – на 16%, туристів-краєзнавців – на 13,7%, флотилій – на 39,3%, дитячо-юнацьких клубів фізичної підготовки – на 57,75%, центрів патріотичного виховання молоді – на 20%. Це мало подвійні негативні наслідки: з одного боку, зменшувалася потенційна можливість кожної дитини отримати важливі для неї освітні послуги, з іншого – позашкілля втрачало кваліфіковані кадри, багато талановитих педагогів були змушені залишити улюблену роботу і перейти до інших галузей.

Питома вага дітей, охоплених позашкільною освітою, у відсотках від загальної кількості дітей шкільного віку по галузі освіти становить 63,1%. Найбільший відсоток таких дітей у Сумській області (91,3 %), лідерські позиції займають Кіровоградська (79,6 %) та Полтавська (74,9 %) області. Тож досвід цих областей заслуговує на більш детальне вивчення і узагальнення як такий, що дозволяє виокремити і впровадити сприятливі умови для розвитку позашкільної освіти в нашій країні.

Відповідно до ст. 14 Закону України «Про освіту» метою позашкільної освіти є розвиток здібностей дітей у сфері освіти, науки, культури, фізичної культури і спорту, технічної та іншої творчості, здобуття ними первинних професійних знань і вмінь, навичок, необхідних для соціалізації, подальшої самореалізації та професійної діяльності. Тому здійснене дослідження щодо науково-методологічних засад діяльності обласних закладів позашкільної освіти Полтавської, Сумської, Кіровоградської областей сприятиме подальшій реалізації його положень та державних освітніх програм.

Розробці питань теорії позашкільного педагогічного процесу, в т.ч. методологічних засад позашкільної освіти та виховання, присвячено праці українських учених О. Безпалько, І. Беха, О. Биковської, В. Борисова, В. Вербицького, А. Капської, Б. Кобзаря, В. Кременя, В. Мадзігона, Г. Пустовіта, Ю. Руденка, А. Сиротенка, О. Сухомлинської, Т. Сущенко та ін.

Сфера дослідницького пошуку в галузі позашкільної освіти є досить широкою. Питання історичного становлення та розвитку позашкільних навчальних закладів висвітлюються в працях В. Балахтар, В. Береки, С. Букреєвої, О. Глух, Л. Костенко, А. Сиротенка, А. Шепілової, Т. Цвірової та ін. Розвиток позашкільної освіти еколого-натуралістичного спрямування досліджували В. Берека, В. Вербицький, В. Кремень, Г. Пустовіт, І. Рябченко, О. Сухомлинська, Т. Сущенко, Н. Харінко та ін. Концепт краєзнавчої освіти та виховання в позашкільних навчальних закладах розглянуто в працях С. Багач, В. Лунячека, Т. Міщенко, В. Матіяш, В. Обозного, С. Піскун, Л. Семеновської, І. Шумілова та ін. Проблематика художньо-естетичного виховання в позашкільних навчальних закладах досліджувалася в роботах І. Зязюна, Н. Калашник, О. Комаровської, М. Лещенко, Л. Масол, Н. Миропольської, І. Паласевич, Л. Серих, А. Титаренко, Г. Шевченко та ін.

Формування творчих здібностей старшокласників у процесі пошуково-дослідницької діяльності в Малій академії наук України висвітлено в роботах В. Андрущенко, С. Довгого, Л. Ковбасенко, Н. Пронюк, Л. Тихенко, О. Лісового, Н. Сергєєвої та ін.

Формування національної самосвідомості особистості, національно-патріотичне виховання підлітків в умовах позашкільного навчального закладу, досвід зарубіжних країн у цій сфері розглядали Є. Барилко, Г. Васянович, Т. Гавлітіна, М. Єщенко, М. Качур, А. Корнієнко, В. Курило, Т. Ліхневська, В. Лопатинська, М. Неруш, І. Фрига, М. Чепіль та ін.

Однак аналіз наукової літератури, дослідження нормативно-правового супроводу діяльності закладів позашкільної освіти дало змогу з'ясувати, що саме науково-методологічні засади діяльності обласних закладів позашкільної освіти в Україні кінця ХХ – початку ХХІ ст. не була раніше предметом наукового розгляду.

Доцільність даної наукової розвідки зумовлена потребою розв'язання *суперечностей* між:

– зростаючим соціальним попитом суспільства на освітні послуги позашкільної освіти для розвитку особистості й відсутністю належної кількості закладів позашкільної освіти, здорожчанням послуг позашкільної освіти унаслідок дефіциту фінансування з місцевих бюджетів;

– потребами використання наукових засад та позитивного досвіду організації діяльності обласних закладів позашкільної освіти України в кінці ХХ – на початку ХХІ ст. та відсутністю фундаментальних науково-педагогічних досліджень, які б репрезентували сутність та особливості позашкільля у визначений хронологічний період;

– наявністю позитивного зарубіжного та вітчизняного досвіду функціонування позашкільної освіти в Україні та відсутністю належних умов і рекомендацій щодо актуалізації цього досвіду в сучасних закладах позашкільної освіти;

– великою потребою суспільства в посиленні національно-патріотичного виховання та відсутністю програм залучення до цього процесу учасників бойових дій (УБД) з педагогічним досвідом для роботи в закладах позашкільля;

– розширенням запитів на різні форми позашкільної освіти та відсутністю належної фахової педагогічної підготовки і перепідготовки педагогічних кадрів для позашкільної освіти та виховання й спеціальної наукової і навчально-методичної, науково-популярної літератури для їх роботи попри досить активну діяльність педагогічних закладів вищої освіти;

– законодавчо визначеною державною політикою щодо розвитку позашкільної освіти в Україні та особливостями її реалізації в кожній з областей в залежності від соціально-політичного й економічного розвитку, ментальних та демографічних особливостей населення;

– все більш значним впливом громадянського суспільства на позашкільну освіту як основний інститут здобуття молоддю якісної освіти й виховання і профільної освітньої підготовки та застарілими навчальними програмами закладів позашкільної освіти, недостатнім кадровим потенціалом, відсутністю належного фінансування з боку держави та органів місцевого самоврядування.

Як зазначалось, домінуючою базою роботи позашкільля країни є комунальні заклади об'єднаних територіальних громад. Їхня активна діяльність нині зумовлює необхідність розвитку змісту позашкільної освіти в залежності від соціально-економічних умов кожного регіону України, визначення основних напрямів та специфіки реалізації державної та регіональної політики у цій сфері. На сучасному етапі розвитку позашкільля важливо дослідити діяльність закладів позашкільної освіти в Україні наприкінці ХХ – початку ХХІ ст., адже досвід функціонування освітньої системи позашкільля в зазначений період є потенційним джерелом для вирішення проблем та пошуку нових парадигм організації позашкільля в сучасних умовах. Потреба у теоретико-методологічному обґрунтуванні засад діяльності обласних позашкільних закладів освіти (зокрема, на прикладі Полтавської, Сумської, Кіровоградської, інших областей України) й встановлення можливості використання прогресивних ідей зарубіжного та вітчизняного досвіду мають значний інтерес у контексті воєнного відновлення.

4. За час роботи над дисертацією Ворона Л. І. проявила себе ініціативним, сумлінним працівником і наполегливим науковцем, спроможним самостійно ставити та вирішувати наукові проблеми в галузі сучасної освіти. Її вирізняють креативність, цілеспрямованість, послідовність і високий професіоналізм.

Дисертація Ворони Лариси Іванівни – завершене дослідження, у якому особисто автором отримані наукові результати, що мають новизну.

5. Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що:

– виокремлено етапи інституційної еволюції системи позашкільної освіти в досліджуваному періоді (кінець ХХ – початок ХХІ ст.): 1991 – 2000 рр. – трансформаційний, пострадянський; 2000 – 2014 рр. – становлення та модернізації позашкільної освіти в незалежній Україні; 2014 рік по теперішній час – новітній, пов'язаний із процесами децентралізації влади в регіонах;

– виявлено особливості функціонування та стан діяльності закладів позашкільної освіти Полтавської, Сумської, Кіровоградської областей як наукових, виховних, освітніх осередків розвитку позашкілля в Україні (кінець ХХ – початок ХХІ ст.);

– виділено й схарактеризовано організаційні підходи до формування сучасної державної політики позашкілля в регіонах України (державно-домінуючий, публічно-рівноцінний, муніципально-домінуючий, освітньо-інституційний);

– розроблено кластерну модель модернізації системи позашкілля у відповідності до сучасних вимог системи організаційної діяльності закладів позашкільної освіти в умовах розвитку територіальних громад;

– визначено сучасні тенденції та перспективи використання здобутків та кращого досвіду національно-патріотичного виховання позашкільної освіти України другої половини ХХ – початку ХХІ ст. у сучасних умовах.

6. Результати дослідження впроваджено в освітні процеси Інституту обдарованої дитини НАПН України (№ 02-15/34 від 08.02.2022) Національного Центру «Мала академія наук України» (протокол засідання вченої ради № 10 від 12.10.2021), ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (№ 1/722 від 04.10.2022), Полтавського національного університету імені В. Г. Короленка» (1186/01.38/37 від 29.07.2022), Комунального закладу «Кіровоградський обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді» (№ 02-01/01/10–182 від 22.12.2020), Полтавського обласного центру науково-технічної творчості учнівської молоді Полтавської обласної ради (довідка № 240 від 14.07.2021), Комунального закладу «Центральноукраїнський науковий ліцей-інтернат Кіровоградської обласної ради» (№ 06.05-01-867 від 25.12.2020), Полтавському ОППО ім. М. В. Остроградського (№ 09 від 04.02.2022), відділу освіти Щербанівської сільської ради (№ 01 від 20.01.2022) та гуманітарного відділу Мачухівської сільської ради (№ 136 від 03.02.2022) Полтавської області.

7. Теоретичне значення результатів дослідження полягає у тому, що здійснено аналіз дисертаційних досліджень і публікацій українських учених з проблем позашкільної освіти; охарактеризовано нормативно-правові передумови функціонування позашкільної освіти в Україні в кінці ХХ – на початку ХХІ ст.; виявлено особливості діяльності державних закладів позашкільної освіти як наукових, виховних, освітніх осередків розвитку позашкілля в Україні за добу незалежності (кінець ХХ – початок ХХІ ст.);

проведено аналіз діяльності та функціонування закладів позашкільної освіти Полтавської, Сумської та Кіровоградської областей наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст..

8. Практична значущість результатів дослідження полягає в тому, що результати дослідження використовувалися в роботі із здобувачами різних рівнів освіти у ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» у процесі викладання ОК «Педагогіка» для бакалаврату спеціальності 014 «Середня освіта» (модулі «Педагогіка», «Історія педагогіки», «Основи педагогічної майстерності»), магістратури та аспірантури спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки». Джерельна база дослідження, фактологічний матеріал, систематизовані та узагальнені положення, наукові результати дослідження можуть стати основою для подальших наукових розвідок у сфері позашкільної та методології виховного процесу, для розширення та оновлення змісту навчальних курсів з педагогіки, соціального виховання, теорії національно-патріотичного виховання, для підготовки навчально-методичного забезпечення та укладання навчальних посібників, підручників із цих дисциплін.

Одержані емпіричні дані, наукові результати та рекомендації, подані в дисертаційному дослідженні, можуть бути також використані в діяльності інших установ післядипломної педагогічної освіти, закладів позашкільної освіти, громадських товариств та об'єднань.

9. Особистий внесок автора в опублікованих у співавторстві, автору належить: [3] – аналіз програмно-проектної діяльності Полтавської, Сумської, Кіровоградської областей; [19] – аналізі визначення основної дефініції дослідження – ПТРС або посттравматичний стресовий розлад, структуруванні змісту статті та узагальненні пропозицій щодо покращення якості освіти навчальних закладів; [27] – обґрунтування проблеми та обробки емпіричних даних щодо проведеного експерименту; [28] – обґрунтуванні мети дослідження, зборі та консолідації даних для проведення експерименту; [29] – виборі методів дослідження, визначенні актуальності та підбору умінь, якими мають володіти педагоги закладу позашкільної освіти в умовах дистанційного освітнього інклюзивного середовища; [36] – виборі теми наукового пошуку, обґрунтуванні завдань дослідження, укладанні таблиці «Інформаційно-цифровий інструментарій дистанційного освітнього процесу в закладах позашкільної освіти» та розробці моделі впровадження дистанційного навчання в закладах ПО; [57] – обґрунтуванні вступу та висновків наукової розвідки.

10. Основні положення й результати дослідження оприлюднені на наукових конференціях і семінарах різного рівня: зокрема, Міжнародних – «Наукова еліта у розвитку держави» (Київ, 2013), «Інформаційні технології: теорія, інновації, практика» (Київ, 2015), «Сучасні світові тенденції розвитку науки та інформаційних технологій» (Одеса, 2020), «Практичні та теоретичні питання розвитку науки та освіти» (Львів, 2020), «Людина віртуальна: нові горизонти» (Монреаль, 2020), «Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва» (Київ, 2020), «Implementation of scientific foundations in

practice» (Turin, 2021), 37th IBIMA Conference (Cordoba, 2021), «Implementation of modern science and practice» (Varna, 2021); «Інтеграція науки та практики управління в умовах соціокультурних трансформацій» (Полтава, 2024); Всеукраїнських – «Організаційно-управлінські та психологічні аспекти сучасного ринку праці України» (Київ, 2019), «Національна ідентичність як проблема науки й освіти» (Київ, 2020); «Науково-практичне забезпечення надання публічних послуг в умовах децентралізації», (Київ, 2020); «Молодіжна політика та молодіжна робота» (Дніпро, 2017), «Теорія і практика освіти обдарованих учнів у літній період» (Київ, 2012), круглому столі «Проблематика процесу децентралізації надання послуг в об'єднаних територіальних громадах» (Київ, 2020), під час науково-педагогічного стажування «Organization of educational process in the field of pedagogical and psychological sciences in Ukraine and фEU countries» (Wloclawek. 2020); обговорювалися на засіданнях кафедри педагогіки ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

11. Результати дослідження: висвітлено у 49 наукових працях, у тому числі: 1 одноосібна монографія; дві колективні монографії; 2 одноосібні методичні посібники; 21 стаття у провідних фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз; 3 статті у журналах, що індексуються у наукометричних базах Scopus та WOS; 6 публікаціях у зарубіжних періодичних виданнях; 14 тез у збірниках матеріалів міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Наукові праці, у яких опубліковані основні наукові результати дисертації
Монографії, навчально-методичні посібники:

1. Ворона Л. І. Особливості діяльності обласних закладів позашкільної освіти України (Полтавська, Кіровоградська, Сумська області) : монографія. Київ : ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2022. 335 с.

2. Ворона Л. Програмно-проектне стимулювання розвитку позашкільної освіти в регіоні (на прикладі Кіровоградської та Сумської областей). Сталий розвиток територій: виклики та можливості : монографія / О. Ю. Бобровська, Т. А. Крушельницька, Л. Л. Прокопенко; міжнародний центр досліджень, освіти та навчання. Талін, Естонія, 2021. 234 с. 139-149 с.

3. Ворона П. В., Ворона Л. І. Досвід застосування проектно-програмного підходу до формування регіональної освітньої політики областей. Трансформація трудових відносин та профспілкового руху у посткомуністичних країнах : монографія / М. І. Лахижа, Я. В. Качан, В. Б. Сухомлин; академія праці, соціальних відносин і туризму. Київ, 2023, 310 с., С. 198-265.

4. Ворона Л. І. Методичні рекомендації до написання науково-дослідницьких робіт фізико-математичного спрямування. Навчально-методичний посібник Київ : Видавничий дім АртЕк, 2018. 90 с.

5. Ворона Л. І. Основи педагогічної майстерності. Навчально-методичний посібник. Київ : Видавничий дім АртЕк, 2021. 151 с.

Статті в наукових фахових виданнях:

6. Ворона Л. І. Моніторинг якості позашкільної освіти – спосіб удосконалення освітнього процесу закладу. *Інноваційна педагогіка*. Збірник наукових праць Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій. 2020. №24. С. 25–30. DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/24-1.4> (http://innovpedagogy.od.ua/archives/2020/24/part_1/6.pdf).

7. Ворона Л. І. Мультидисциплінарні особливості реалізації державної політики розвитку позашкільля на регіональному рівні. *Наукові записки Малої академії наук України*. 2021. № 21-22. С. 33 – 41. doi.org/10.51707/2618-0529-2021-21_22-04 (<http://surl.li/aocuma>).

8. Ворона Л. І. Нормативно-правове забезпечення розвитку позашкільної освіти в Україні. *Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. 2020. № 2 (35). С. 11–17. DOI <https://doi.org/10.26661/2522-4360-2020-2-01> (<http://surl.li/jwyrdk>).

9. Ворона Л. І. Особливості організації освітнього процесу в закладах Малої академії наук. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Збірник наукових праць. 2020. Серія 5. С. 46–51. DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.77.10> (<http://surl.li/iyexqn>).

10. Ворона Л. І. Особливості періодизації розвитку позашкільля в незалежній Україні (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2023 № 58. С. 251–255. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/58-1-39> (http://www.aphn-journal.in.ua/archive/58_2022/part_1/39.pdf).

11. Ворона Л. І. Позашкільна освіта Полтавщини в системі освітнього простору регіону. *Імідж сучасного педагога*. 2020. № 1 (190). С. 65–70. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-1\(190\)-65-69](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-1(190)-65-69) (<http://surl.li/snpsgb>).

12. Ворона Л. І. Правові аспекти національно-патріотичного виховання в закладах позашкільної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2020. № 31. С. 84 – 92. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/31.214086> (http://www.aphn-journal.in.ua/archive/31_2020/part_3/15.pdf).

13. Ворона Л. І. Розвиток позашкільної освіти в регіоні: програмно-проектний підхід (Досвід Кіровоградської області). *Збірник наукових праць Уманського державного університету*. 2020. Вип. 2, ч. 2., С.42–49. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.2.2020.216202> (<http://surl.li/vdhjpu>).

14. Ворона Л. І. Розвиток позашкільної освіти в Україні: огляд наукових джерел. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Збірник наукових праць Класичного приватного університету 2020. №71. С. 102–107. DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.73-1.3> (<http://surl.li/nclkgc>).

15. Ворона Л. І. Система пошуку обдарованих дітей для Полтавського територіального відділення МАН України. *Педагогічний альманах Херсонської академії неперервної освіти*. 2017. Вип. 36. С. 24–29. (<http://surl.li/yypymn>).

16. Ворона Л. І. Актуальні аспекти позашкільної освіти: зарубіжний досвід. *Вісник Запорізького національного університету: збірник наукових праць. Педагогічні науки*. 2020. № 3 (36). Ч. І. С. 13–19. <https://doi.org/10.26661/2522-4360-2020-3-1-02> (<http://surl.li/azemcv>).

17. Ворона Л. І. Територіальна та інституційна основа системи позашкільної освіти в Україні (загальнодержавний рівень). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2021 №37. С. 226–232. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/37-1-35> (http://www.aphn-journal.in.ua/archive/37_2021/part_1/37.pdf).

18. Ворона Л. І. Щодо інструментів реалізація державної освітньої політики розвитку позашкільля в регіоні: програмно-проектний підхід (досвід Сумської області). *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. Збірник наукових праць Класичного приватного університету*. 2020. № 71. С. 102–107. DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.71-1.17> (<http://surl.li/kvquny>).

19. Ворона П. В., Ворона Л. І. Посттравматичний синдром викликаний зоною АТО та особливості його подолання: педагогіко-психологічні аспекти. *Імідж сучасного педагога*. 2016. Випуск 9 (168). С.49– 53.

20. Ворона Л. І. Вплив органів місцевого самоврядування Полтавщини на розвиток позашкільної освіти в області: проектно-програмний підхід. *Нова педагогічна думка*. Науково-методичний журнал. 2020. № 3(103). С. 159–163. DOI: <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2020-103-3-163-166> (<http://npd.roippo.org.ua/index.php/NPD/article/view/237>).

21. Ворона Л. І. Генеза управлінського впливу на становлення позашкільля в часи незалежності України (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). *Освіта та педагогічна наука*. 2022. № 3 (181). С. 80–89. DOI: 10.12958/2227-2747-2022-3(181)-80-89 (<http://surl.li/aleqhz>).

22. Ворона Л. І. Гурток як основна форма організації освітнього процесу в позашкільній освіті. *Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. 2021. № 1 (37). Ч. І. С. 9-15. DOI: <https://doi.org/10.26661/2522-4360-2021-1-1-01> <http://surl.li/wdesuh>.

23. Ворона Л. І. Дистанційне навчання в закладах позашкільної освіти. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»* / ред. кол. М. Чепіль. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Випуск 12(44). С. 30–36. DOI: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.12/44.4> (<http://surl.li/yykmbn>).

24. Ворона Л. І. Діяльність Кіровоградських обласних закладів позашкільної освіти. *Український педагогічний журнал*. 2021. № 3 С. 123–130. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-3-123-130> (<http://surl.li/sruqdg>).

25. Ворона Л. І. Досвід використання проектно-програмного підходу в реалізації державної політики національно-патріотичного виховання дітей та молоді (Полтавщина). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного*

педагогічного університету імені Івана Франка. 2020. №30. С. 281–289. <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/30.212521> (<http://surl.li/znpfjv>).

26. Ворона Л. І. Механізми адаптивного управління методичною роботою педагогів закладів позашкільної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2020 № 34. С. 194–199. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/34-2-29> (http://www.apfn-journal.in.ua/archive/34_2020/part_2/31.pdf).

Статті в наукових періодичних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та Scopus

27. Svitlana O. Shara, Larisa I. Vorona, Iryna O. Kalinichenko, Lesia V. Lebedyk and Larisa M. Olifira. Students' Humanistic Position Formation in the Educational Process. *Journal of Intellectual Disability – Diagnosis and Treatment*. 2020. Vol. 8, No. 3. Pp. 472–484. <https://doi.org/10.6000/2292-2598.2020.08.03.25> (https://lib.iitta.gov.ua/724389/1/JID-DT_8%283%29_2020_472-484.pdf).

28. Valentyna Bobrytska, Hanna Krasylnykova, Nataliia Ladohubets, Larysa Vorona, Illia Lysokon. Involvement of Stakeholders in the Transformation of Educational Services in the Settings of Education Reform. *International Journal of Educational Methodology*. 2023. Vol. 9 (1) P. 107–122. <https://doi.org/10.12973/ijem.9.1.107> (<http://surl.li/mgxytk>).

29. Vorona L., Babenko I., Lebedyk L., Barbinova A., Khomenko L. Development of managerial competencies of specialists of out-of-school education institutions by means of digital technologies in the conditions of distance educational inclusive environment. *Sci Herald Uzhhorod Univ Ser Phys*. 2024; (55):1314-1323. <https://doi.org/10.54919/physics/55.2024.131st4> (<https://physics.uz.ua/en/article/4f453b19d9f81f60079372737aa7ec4f>).

Наукові статті в зарубіжних виданнях:

30. Vorona Petro, Vorona Larysa. Suggestions toward the management of the quality of internal education: a test on the correspondence of society need. *The World of Politics, Society, Geography*. 2016. P. 99–105. ISBN 978-83-944420-4-0 (<http://surl.li/dwdtwe>).

31. Vorona L. Extracurricular education institutions in the process of national patriotic education of youth experience of the Poltava region. *Scientific Jornal Virtus Issues*. 2020. № 40. P. 80–83. ISSN 2415-3133.

32. Vorona L. I. State of legislative supply of development in Ukraine: problems and improvements. *Scientific Jornal Virtus Issues*. 2020. № 43. P. 70–73. ISSN 2415-3133.

33. Vorona L. I. Distance learning in institutions outdoor education. *Scientific Jornal Virtus Issues*. 2020. № 44. P. 72–75. ISSN 2415-3133.

34. Vorona L. I. Regional features of extracurricular education of Sumy. *Scientific Jornal Virtus Issues*. 2020. № 45. P. 61 – 65. ISSN 2415-3133.

35. Vorona L., Kononets N., Zhamardiy V., Babenko I., Blahova T., Zhyrov O. The Model of Implementation of Distance Learning in Out-Of-School Education Institutions. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*. 2023. Vol. 14 (1) P. 228–

239. ISSN: 1989-9572, DOI: 10.47750/jett.2023.14.01.020
(<https://jett.labosfor.com/index.php/jett/article/view/1147>).

Опубліковані праці апробаційного характеру:

36. Ворона Л. І. Мала академія наук – наукова школа для учнівської молоді. Наукова еліта у розвитку держави: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (9-10 жовт. 2013 р.). Вип. 2. Київ, 2013. С. 43–52.

37. Ворона Л. І. Науково-дослідна робота у відділенні комп'ютерних наук. Інформаційні технології: теорія, інновації, практика : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Полтава, 2015. С. 126–128.

38. Ворона Л. І. Навчання обдарованих дітей. Теорія і практика освіти обдарованих учнів у літній період : матеріали семінару-практикуму керівників та методистів Всеукраїнських літніх профільних шкіл (5-7 черв. 2012 р.). Київ : ТОВ «Праймдрук», 2012. С. 45 – 48.

39. Ворона Л. І. Робота з обдарованими дітьми у Полтавському територіальному відділенні МАН України. Молодіжна політика та молодіжна робота : матеріали II міжрегіон. наук.-практ. конф. Дніпро : ДРІДУ, 2017. С. 42–46.

40. Ворона Л. І. Участь у національно-патріотичній роботі навчальних закладів як елемент соціальної реабілітації УБД. Організаційно-управлінські та психологічні аспекти сучасного ринку праці України: матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф., 29 жовтня 2019 р. Київ : ІПК ДСЗУ, 2019. С. 46-48.

41. Ворона Л. І. Заклади позашкільної освіти як осередки формування креативної особистості. Сучасні світові тенденції розвитку науки та інформаційних технологій: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. Одеса : ГО «Інститут інноваційної освіти», 2020. С. 5–7.

42. Ворона Л. І. Роль педагога у формуванні національно-патріотичного виховання в закладах позашкільної освіти. Практичні та теоретичні питання розвитку науки та освіти (частина I) : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Львів : Львівський науковий форум, 2020. С. 12–13.

43. Ворона Л. І. Проектно-програмний вплив органів місцевого самоврядування Полтавщини на розвиток позашкільної освіти в області. Проблематика процесу децентралізації надання послуг в об'єднаних територіальних громадах: матеріали доповідей та тез круглого столу. Київ, 15 квітня 2020 р. Київ : ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2020. С. 49–53.

44. Ворона Л. І. Роль керівника гуртка в умовах закладу позашкільної освіти. Scientific and pedagogic internship «Organization of educational process in the field of pedagogical and psychological sciences in Ukraine and fEU countries»: Internship proceedings, November 16 – December 28, 2020. Wloclawek : Izdevnieciba «Baltija Publishing». 2020. Pp. 31–34.

45. Ворона Л. І. Особливості дистанційного навчання в закладах позашкільної освіти. The X International Science Conference «Implementation of scientific foundations in practice», April 19 – 21, 2021. Turin, Italy. Pp. 81–83.

46. Kurilo Vitaliy, Vorona Larysa, Vorona Petro. Academic Team Management Based On Creative Heritage of A. Makarenko. 37th IBIMA Conference

on 1-2 April 2021 Cordoba, Spain. Conference proceedings (ISBN: 978-0- 9998551-6-4, Published in the USA. Pp. 2296-2301.

47. Ворона Л. Гурток як основна форма організації освітньої діяльності в позашкільлі. The XXV International Science Conference «Implementation of modern science and practice», May 11 – 14, 2021, Varna, Bulgaria. Pp. 336–339.

48. Vorona L. I. Gamification of the educational process in out-ofschool education. The III International Scientific and Practical Conference «Society and science. Problems and prospects», January 25 – 28, 2022, London, England. Pp. 309–311.

49. Ворона Л. Організація освітнього процесу в закладах позашкільної освіти в умовах військового стану. III Міжнародна науково-практична конференція “Освіта, Право та Публічне управління – новітні тенденції розвитку” (ELPA–NDT). 27-28 червня 2024 р. Україна-Ірак-Польща. С.61-63.

Ухвалили:

1. Затвердити висновок кафедри педагогіки навчально-наукового інституту ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» щодо дисертації Ворони Лариси Іванівни на тему «Науково-методологічні засади діяльності обласних закладів позашкільної освіти України в кінці ХХ – на початку ХХІ ст.», поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

2. Визнати, що дисертаційна робота Ворони Лариси Іванівни є самостійною завершеною науковою працею, яка за змістом, рівнем новизни й практичним значенням одержаних результатів відповідає чинним вимогам до докторських дисертацій згідно пп.7-9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» № 1197 від 17.11.2021 р.

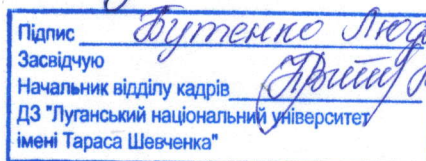
3. Зміст дисертації, наукові методи, що використовуються, та основні результати, отримані під час наукового пошуку, відповідають профілю спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

4. Рекомендувати дисертаційну роботу на тему «Науково-методологічні засади діяльності обласних закладів позашкільної освіти України в кінці ХХ – на початку ХХІ ст.» до захисту.

Рішення прийнято одногolosно.

ГОЛОВУЮЧА на засіданні,
доктор педагогічних наук, доцент

Людмила БУТЕНКО

СЕКРЕТАР

кандидат педагогічних наук, доцент

Ірина ШИМА

